

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Handreiking basisvormen Ouderbetrokkenheid 3.0

Binnen Ouderbetrokkenheid 3.0 onderscheiden we vier basisvormen om een goede samenwerking met ouders vorm te geven:

1. het jaarlijkse startgesprek
2. een communicatieplan op maat, oftewel het individueel gespreksarrangement
3. een nieuwjaarsreceptie bij de start van het nieuwe cursusjaar
4. buddy's.

Alle vier vormen worden hieronder uitgewerkt, voorzien van concrete suggesties.

Het is echter belangrijk om de bedoeling van deze vier vormen goed voor ogen te houden:

1. start altijd op basis van een individuele start met elke ouder in plaats van een collectieve startbijeenkomst, daardoor ontstaat er samenwerking met *élke* ouder;
2. dezelfde communicatievormen voor elke ouder is niet logisch omdat elke leerling zijn eigen communicatievormen vraagt en dit bovendien efficiënter is;
3. zorg dat er een community rondom leerlingen ontstaat, daarom is het belangrijk dat ouders elkaar kennen;
4. ouders kunnen ouderbetrokkenheid vormgeven wanneer zij steun hebben aan elkaar.

Binnen het keurmerk Ouderbetrokkenheid 3.0 vallen de eerste twee basisvormen onder criterium 9.

1. Het jaarlijks startgesprek

Het startgesprek is bedoeld om het begin van het jaar te markeren met leerling en ouders en als een team een goede start te maken. Het team dat bestaat uit de leerling, zijn ouders en de groepsleerkracht, mentor of studieloopbaanbegeleider.

Maak van het startgesprek vooral geen ingewikkelde zaak. Soms gaat het vooral om kennismaken, soms staat het vaststellen van een gezamenlijke ambitie centraal ("Wat willen we dit jaar bereiken met jou?"), of het vergroten van het vertrouwen. Zo is het geen enkel probleem als vader bijvoorbeeld het grootste deel van het gesprek over zijn reizen als vrachtautochauffeur vertelt, als dit de vertrouwensband ten goede komt in het belang van zijn kind.

Bij een startgesprek zijn dan ook leerlingen van elke leeftijd aanwezig, van kleuter tot mbo-er. Ook wanneer je als leraar voor de tweede keer dezelfde klas hebt, is deze start essentieel. "Staan we met de neuzen dezelfde kant op?, Zijn er nog nieuwe ontwikkelingen?, Wat willen we dit jaar gaan halen?", enzovoort zijn belangrijke vragen.

Een startgesprek:

- is gezien de aard niet te vervangen door een informatieavond;
- is praten in vreedstijd;
- mag worden verplicht, niet door middel van een regel maar vanuit een vanzelfsprekende overtuiging dat dit goed is voor elke leerling;
- duurt een minuut of twintig;

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

- wordt afgenomen in de eerste twee à drie weken van het nieuwe schooljaar, of al tijdens de laatste dagen van de zomervakantie;
- is een tijdsinvestering die zich met basisvorm 2 weer terugverdient;
- wordt in tijd gefaciliteerd door de schoolleiding;
- vindt op school plaats (zie basisvorm 2).

Hoe nodig je uit? Met een rooster, ouders kunnen onderling ruilen, of door middel van een uitnodiging. In het basisonderwijs kan, net als bij nieuwe kleuters, naar élk kind een kaart worden gestuurd waarmee hij samen met zijn ouders wordt uitgenodigd op een bepaalde datum. Of door middel van een schoolapp of een ander computerprogramma.

Geef in de uitnodiging duidelijk aan wat de bedoeling van het startgesprek is. Bijvoorbeeld:

Op ### heet ik u en (naam leerling) van harte welkom op het startgesprek. Dit gesprek is bedoeld om het jaar samen goed te starten. We maken kennis waarbij we samen kunnen praten wat we dit jaar willen bereiken met uw kind. U kunt over uw kind vertellen, u kunt vertellen wat u verwacht van de school en andersom. En natuurlijk kunnen allerlei belangrijke zaken worden besproken. Ook maken we samen afspraken hoe we dit jaar het beste contact kunnen hebben in het belang van uw kind.

Wat minder effectief is:

- Ouders vooraf een lijstje vragen geven en die strak volgen tijdens het gesprek.
- De 'andersom' gesprekken waarbij de ouder vooral aan het woord komt. Het gaat om een gelijkwaardig gesprek en sommige ouders worden onzeker wanneer de leraar nauwelijks iets zegt.

Wat aan de orde kán komen in het startgesprek is het leerlingdossier: weten ouders dat zij volledige inzage hebben, weten zij alles wat erin staat, welke zaken willen zij toevoegen, enzovoort.

Wat aan de orde móet komen tijdens een startgesprek is:

1. het communicatieplan op maat (zie 2)
2. het bespreken en peilen van de behoefte aan een collectief informatiemoment en wanneer die het beste plaats kan vinden tijdens het schooljaar.

Tips voor het startgesprek

1. Het *Kinderkwaliteitspel* (basisschool) of *Ken je kwaliteiten* (voortgezet onderwijs en mbo) geven mooie aanleidingen voor het startgesprek (te bestellen via www.cps.nl). Er ontstaat een gesprek over de kwaliteiten van de leerling en hoe de betrokkenen volwassenen (ouders en de leraren) die samen tot bloei kunnen laten komen. Wat heeft de leerling van wie nodig?
2. Het kan gemakkelijk zijn om voor jezelf een aantal vragen achter de hand te hebben die je kunt stellen.

Knelpunten

1. Maar wat als de leraar of de ouders liever zonder de leerling of hun kind willen overleggen? Daarvoor is een communicatieplan op maat, zie 2.

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

2. Leerlingen in het voortgezet onderwijs en studenten in het mbo vinden het geen prettig idee dat hun ouders (met hen) naar school gaan. Dat is waar, zolang zij de enigen zijn. Dit argument vervalt grotendeels zodra het een gewoonte is.

2. Communicatieplan op maat

Het communicatieplan op maat is bedoeld om op maat en effectief te werken. Met elke ouder maak je afspraken hoe je het komende jaar communiceert en deze afspraken leg je samen vast. Communiceren kan via een bezoek op school of thuis, per telefoon of zo nu en dan per mail. Het gaat erbij niet om wat de ouders willen, maar wat goed is voor de leerling/student.

Voorbeelden:

- *Met de ouders van Marinka worden de volgende afspraken gemaakt voor ná het startgesprek:*
  1. *in de week na het eerste en tweede rapport neemt de leraar telefonisch contact op met de ouders of er nog bijzonderheden zijn, iedereen noteert dit in zijn agenda;*
  2. *begin juni is er een korte evaluatiebijeenkomst met Marinka, haar leraar en de ouders om te kijken of de gestelde doelen zijn behaald.*
- *Met Hamit en zijn ouders wordt afgesproken dat een huisbezoek slim is meteen na het eerste rapport. Het is goed om Hamit in zijn thuissituatie te treffen, nadat Hamit en zijn mentor aan elkaar gewend zijn. Tijdens dat bezoek worden verdere afspraken over communicatie gemaakt. De datum van het huisbezoek wordt meteen vastgesteld tijdens het startgesprek.*
- *Selma, haar ouders en haar mentor (havo 4) vinden dat Selma de communicatie verder prima zelf kan dit jaar. Er wordt afgesproken dat er mailcontact is indien nodig.*
- *Voor Bas Jan is het slim dat er een gesprek tussen de mentor en zijn ouders plaatsvindt, zonder Bas Jan erbij. Deze afspraak wordt meteen gemaakt en zijn ouders leggen Bas Jan uit dat en waarom ze dit prettig vinden.*
- *Kirsten (mbo), haar studieloopbaanbegeleider en haar ouders stellen vast dat zij nog wel een steuntje in de rug kan gebruiken. De afspraken die worden gemaakt zijn een belafpraak in november en maart. Haar ouders en de studieloopbegeleider zullen dan bespreken of alles nog goed verloopt. De overige communicatie regelt Kirsten zelf.*

Tips voor het individuele gespreksarrangement:

1. Gebruik je gezonde verstand
2. Laat je niet leiden door jarenlang ingesleten vaste vormen zoals 10 minuten gesprekken.
3. Laat je niet leiden door ouders tevreden te willen stellen, maar door wat een leerling nodig heeft.
4. Als je het goed organiseert haal je met deze individuele planningen de tijdsinvestering van de startgesprekken er weer uit. Je bent bovendien de informatieavonden en de standaard 10 minutengesprekken en de tijd die je daaraan besteed kwijt.

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Ja maar...

1. Ouders willen heel veel aandacht of alles juist aan de school overlaten: vertrouwen op je capaciteit om als HBO(+)-er een professioneel en volwassen gesprek te voeren waarbij je grenzen aan kunt geven wat te weinig of te veel is, en redeneer vanuit het belang van hun kind.
2. “Ik wil bij iedereen op huisbezoek, dat levert me veel informatie op.” “Dat kan wel zo zijn,” zei een moeder, “maar dan wil ik ook bij jullie op huisbezoek, dat levert me ook veel informatie op voor mijn kind.” Als een school eenzijdig huisbezoeken organiseert is de samenwerking per definitie niet meer gelijkwaardig. Huisbezoeken zijn alleen bedoeld als je samen met de ouders vaststelt dat dit een goede interventie voor hun kind is en is het doel dus heel helder. Bovendien zijn huisbezoeken zeer tijdrovend en moeten daarom alleen worden ingezet wanneer dit echt noodzakelijk is. Realiseer je bovendien dat huisbezoek voor sommige ouders bedreigend kan zijn.

Vormen communicatieplan op maat:

1. bezoek op school, 's avonds of overdag
2. bellen
3. skype
4. mail
5. what's app
6. huisbezoek
enzovoort.

Cruciaal is dat je als leraar of als school niet zelf de contactmomenten bedenkt, maar samen met de ouders en de leerling, passend bij de ontwikkeling en de leeftijd van de leerling.

NB Bedenk bij deze eerste twee vormen dat ouders hier ook aan moeten wennen. Het uitgangspunt is niet de tevredenheid van ouders, maar wat de leerling nodig heeft en wat effectief is voor iedereen, ook voor jezelf als leraar.

Het 'ontscholen' van leraren is vaak een groot struikelblok, omdat zij vast willen houden aan vertrouwde en voor hen overzichtelijke vormen.

3. Een nieuwjaarsreceptie bij de start van het nieuwe cursusjaar

Het is belangrijk dat ouders elkaar kennen en zich zo verantwoordelijk voelen voor elkaars kinderen. Concreet: organiseer per klas, aan het begin van het cursusjaar, een korte receptie (hooguit een uur) met/voor de leerlingen en hun ouders, waarbij het gaat om informeel contact. Gewoon een drankje en een hapje... meer niet.

Ouders willen graag weten bij wie hun kind naar een verjaardag gaat, krijgen begrip voor medeleerlingen wanneer zij het verhaal achter een leerling horen over wie hun kind thuis regelmatig vertelt, enzovoort. Ten slotte: kinderen en jongeren hebben recht op een community.

Een tip kan zijn: laat ouders tijdens de receptie raden welk kind van wie is.

Ook deze nieuwjaarsreceptie is niet vrijblijvend. Dwing dat nogmaals niet af door middel van een regel, maar overtuig ouders van het nut van deze bijeenkomst.

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

4. Buddy's

Zoals leraren en leerlingen onderling steun aan elkaar kunnen hebben, hebben sommige ouders daar ook behoefte aan. Koppel ouders aan elkaar die iets voor elkaar kunnen betekenen.

Voorbeeld 1: een moeder heeft pas ontdekt dat zij een kind heeft met forse dyslexieproblemen. De school voorziet haar van allerlei informatie, maar het enige wat zij nodig heeft is een ouder met ervaring die haar op weg helpt en begrijpt.

Voorbeeld 2: een ouder beheerst de Nederlandse taal nog niet. Koppel deze ouder zolang aan een andere ouder die beide talen beheerst. Het taalbarrière-probleem op school is grotendeels verdwenen.

Voorbeeld 3: ouders melden hun eerste kind aan maar vinden het allemaal nogal spannend. Breng hen in contact met een ervaren ouder.

Hoe organiseren?

Probeer lijntjes te leggen tijdens de startgesprekken. Inventariseer dan wie hulp kan bieden en wie wellicht wat hulp kan gebruiken.

NB

1. Dit is niet hetzelfde als een klasse-ouder die bedoeld is om wat organisatorische zaken te regelen. Buddy's zijn ouders die elkaar steunen en is dus klas overstijgend.
2. Bedenk ook hiervoor geen ingewikkelde organisatiestructuren, maar wees alert en maak logische verbindingen.

Voor meer achtergrondinformatie kunt u gratis het eBook Ouderbetrokkenheid 3.0 downloaden:
www.cps.nl/ouderbetrokkenheid